

Väinämöisen lauluja (Songs of Väinämöinen)

1

Elias Lönnrot [1849]

Toinen runo

Tulta iski ilman lintu,
valahutti valkeaista.
Pohjaistuuli kasken poltti,
koillinen kovin porotti:
poltti kaikki puut poroksi,
kypeniksi kyyetteli.
Siitä vanha Väinämöinen
otti kuusia jyviä,
seitsemiä siemeniä
yhen nää'än nahkasesta,
koivesta kesäoravan,
kesäkärpän kämmenestä.
Läksi maata kylvämähän,
siementä sirottamahan.
Itse tuon sanoiksi virkki:
"Minä kylvän kyyhättelen
Luojan sormien lomitse,
käen kautta kaikkivallan
tälle maalle kasvavalle,
ahollen ylenevälle.
"Akka manteren-alainen,
mannun eukko, maan emäntä!
Pane nyt turve tunkemahan,
maa väkevä vääntämähän!
Eip' on maa väkeä puutu
sinä ilmoisna ikänä,
kun lie armo antajista,
lupa luonnon tyttäristä.
"Nouse, maa, makoamasta,
Luojan nurmi, nukkumasta!
Pane korret korttumahan
sekä varret varttumahan!
Tuhansin neniä nosta,
saoin haaroja hajota
kynnöstäni, kylvöstäni,
varsin vaivani näöstä!
"Oi Ukko, ylijumala
tahi taatto taivahinen,
vallan pilvissä pitäjä,
hattarojen hallitsija!
Piä pilvissä keräjät,
sekehissä neuvot selvät!
lätä iästä pilvi,
nosta lonka luotehesta,
toiset lännestä lähetä,
etelästä ennättele!
Vihmo vettä taivosesta,
mettä pilvistä pirota
orahille nouseville,
tuoille tohiseville!"

W. F. Kirby [1907]

Runo II

Then the bird of air struck fire,
And the flames rose up in brightness,
While the north wind fanned the forest,
And the north-east wind blew fiercely.
All the trees were burned to ashes,
Till the sparks were quite extinguished.
Then the aged Väinämöinen,
Took the six seeds from his satchel,
And he took the seven small kernels,
From the marten's skin he took them,
From the leg of summer squirrel,
From the leg of summer ermine.
Then he went to sow the country,
And to scatter seeds around him,
And he spoke the words which follow;
"Now I stoop the seeds to scatter,
As from the Creator's fingers,
From the hand of Him Almighty,
That the country may be fertile,
And the corn may grow and flourish.
"Patroness of lowland country,
Old one of the plains; Earth-Mother,
Let the tender blade spring upward,
Let the earth support and cherish!
Might of earth will never fail us,
Never while the earth existeth,
When the Givers are propitious.
And Creation's daughters aid us.
"Rise, O earth; from out thy slumber,
Field of the Creator, rouse thee,
Make the blade arise and flourish.
Let the stalks grow up and lengthen,
That the ears may grow by thousands,
Yet a hundredfold increasing,
By my ploughing and my sowing,
In return for all my labour.
"Ukko, thou of Gods the highest.
Father, thou in heaven abiding,
Thou to whom the clouds are subject.
Of the scattered clouds the ruler,
All thy clouds do thou assemble,
In the light make clear thy counsel,
Send thou forth a cloud from eastwards
In the north-west let one gather,
Send thou others from the westward,
Let them drive along from southward.
Send the light rain forth from heaven,
Let the clouds distil with honey,
That the corn may sprout up strongly,
And the stalks may wave and rustle."

Yhdeksäsviidettä runo

Se on seppo Ilmarinen
 kävi itse katsomahan.
 Astuvi pajan ovelle,
 katsoi tarkan taivahalle:
 katsoi kuun kumottavaksi,
 näki päivän paistavaksi.
 Meni luoksi Väinämöisen,
 sanan virkkoi, noin nimesi:
 "Ohoh vanha Väinämöinen,
 laulaja iän-ikuinen!
 Käypä kuuta katsomahan,
 päiveä tähyämähän!
 Jo ovat tarkoin taivahalla,
 sijoillansa muinaisilla."
 Vaka vanha Väinämöinen
 itse pistihe pihalle,
 varsin päätänsä kohotti,
 katsahtavi taivahalle:
 kuu oli nousnut, päivä pääsnyt,
 taivon aurinko tavannut.
 Silloin vanha Väinämöinen
 sai itse sanelemahan.
 Sanovi sanalla tuolla,
 lausui tuolla lausehella:
 "Terve, kuu, kumottamasta,
 kaunis, kasvot näyttämästä,
 päivä kulta, koittamasta,
 aurinko, ylenemästä!
 "Kuu kulta, kivistä pääsit,
 päivä kaunis, kalliosta,
 nousit kullaisna käkenä,
 hope'isna kyyhkyläisnä
 elollesi entiselle,
 matkoillesi muinaisille.
 "Nouse aina aamusilla
 tämän päivänki perästä!
 Teepä meille terveyttä,
 siirrä saama saatavihin,
 pyytö päähän peukalomme,
 onni onkemme nenähän!
 "Käy nyt tiesi tervehenä,
 matkasi imantehena,
 päätä kaari kaunihisti,
 pääse illalla ilohon!"

Runo XLIX

Thereupon smith Ilmarinen
 Hastened forth to gaze around him,
 And he stood at door of smithy,
 Gazing anxiously to heaven,
 And he saw the moon was gleaming,
 And he saw the sun was shining.
 Then he went to Väinämöinen,
 And he spoke the words which follow:
 "O thou aged Väinämöinen,
 Thou the great primeval minstrel,
 Come to gaze upon the moonlight,
 Come to gaze upon the sunlight.
 Now they stand in midst of heaven,
 In their old accustomed places."
 Väinämöinen, old and steadfast,
 Hurried out into the open,
 And at once his head uplifted,
 And he gazed aloft to heaven.
 Moon was risen, sun was loosened,
 In the sky the sun was beaming.
 Then the aged Väinämöinen
 Made a speech without delaying,
 And he spoke the words which follow,
 And in words like these expressed him:
 "Hail, O Moon, who beamest yonder,
 Thus thy fair cheeks well displaying,
 Golden sun who risest yonder,
 Sun who once again arisest!
 "Golden Moon from stone delivered,
 Fairest Sun from rock arisen,
 Like the golden cuckoo rise you,
 Like the silver dove arise you,
 Lead the life ye led aforetime,
 And resume your former journeys.
 "Rise for ever in the morning,
 From this present day hereafter.
 Bring us always happy greetings,
 That our wealth increases ever,
 Game for ever in our fingers,
 Fortune at the points of fish-hooks.
 "Go ye on your path with blessings,
 Go ye on your charming journey,
 Let your crescent now be beauteous,
 Rest ye joyful in the evening."

Viideskymmenes runo

Siitä suuttui Väinämöinen,
 jopa suuttui ja häpesi.
 Itse läksi astumahan
 rannalle merelliselle.
 Tuossa loihe laulamahan,
 lauloi kerran viimeisensä:
 lauloi vaskisen venehen,
 kuparisen umpipurren.
 Itse istuvi perähän,
 läksi selvälle selälle.
 Virkki vielä mennessänsä,
 lausui lähtiellessänsä:
 "Annapas ajan kulua,
 päivän mennä, toisen tulla,
 taas minua tarvitahan,
 katsotahan, kaivatahan
 uuen sammon saattajaksi,
 uuen soiton suorijaksi,
 uuen kuun kulettajaksi,
 uuen päivän päästäjäksi,
 kun ei kuuta, aurinkoa
 eikä ilmaista iloa."
 Siitä vanha Väinämöinen
 laskea karehtelevi
 venehellä vaskisella,
 kuutilla kuparisella
 yläisiin maaemihin,
 alaisihin taivosihin.
 Sinne puuttui pursinensa,
 venehinensä väsähtyi.
 Jätti kantelon jälille,
 soiton Suomelle soeraan,
 kansalle ilon ikuisen,
 laulut suuret lapsillensa.

Runo L

Then was Väinämöinen angry,
 Greatly shamed and greatly angry,
 And prepared himself to journey
 From the lake's extended margin,
 And began his songs of magic,
 For the last time sang them loudly,
 Sang himself a boat of copper,
 With a copper deck provided.
 In the stern himself he seated,
 Sailing o'er the sparkling billows,
 Still he sang on his departure,
 And he sang as he was sailing:
 "May the time pass quickly o'er us,
 One day passes, comes another,
 And again shall I be needed.
 Men will look for me, and miss me,
 To construct another Sampo,
 And another harp to make me,
 Make another moon for gleaming,
 And another sun for shining.
 When the sun and moon are absent,
 In the air no joy remaineth."
 Then the aged Väinämöinen
 Went upon his journey singing,
 Sailing in his boat of copper,
 In his vessel made of copper,
 Sailed away to loftier regions,
 To the land beneath the heavens.
 There he rested with his vessel,
 Rested weary, with his vessel,
 But his kantele he left us,
 Left his charming harp in Suomi,
 For his people's lasting pleasure,
 Mighty songs for Suomi's children.